

● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA

Tovarišu Francu Taurerju-Plahunu ob njegovi sedemdesetletnici

Franc Taurer

ISKRENE ČESTITKE

z željo po čimprejšnjem okrevanju in vse najboljše v krogu domačih.

Prijatelji in sorboci

V SPOMIN

Umrla je Polkova mama

Letos je odšla od nas Marija Trtnik iz Zadvara, bolj znana kot Polkova mama in mati najštevilnejše družine v Zadvoru.

Rodila se je 1. 1910 v vasi Krka na Dolenjskem malemu kmetu, ki je imel številno družino. Leta 1927 se je primočila k Polkovi družini v Zadvor, kjer pa so že bile štiri sirote. V naslednjih letih je družina narasla na devet otrok in tako postala najštevilnejša družina v Zadvoru. Skrb za doraščajoče fantje, iščočje zaposlitve in dela, ki ga pa ni bilo, ji je povzročala dodatne skrbi. Kmetija-čepav močna in zdrava — ni mogla preživljati tako številne družine in fantje so iskali delo vsepovsod. Delo zadvorske Svobode in napredni duh, ki je vel iz nje, je kot magična moč vplival tudi nanje. Kaj kmalu so se vključili v njene vrste in postali člani SKOJA.

Leta 1941 je pomenilo prelomnico tudi za Polkovo družino. Kot fantje sedemnajstih in dvajsetih let ter skojevci so iz skladišč pri Glasovcu in iz Ljubljane pri Jožefcu v Zavogljem odpeljali veliko orožja, ki je kasneje romalo na Molnik in Pugled. Leta 1941 je odšel v Molniško četo sin Lojze, naslednje leto pa še mož in trije sinovi. Doma je ostala le ona s petimi nedoletnimi otroki in prevzela je skrb tako za nje kot za kmetijo. Huda in težka vojna je niso zlomila, prav tako ne strah pred represalijami okupatorja. Kmetija, ki je zaradi odhoda petih družinskih članov v partizane ostala skoraj brez rok, je preživljala tako družino in skrbelo za prehrano

števlnih partizanov, ki so se oglašali pri njej.

Iz vojne so se vrnilo le mož in trije sinovi. France je padel že 1. 1942 na Pancah kot borec Tomšičeve brigade. Nesrečen slučaj je hotel, da je že 1. 1945 ostala brez sina Jožeta in 1. 1946 še brez moža. Breme, ki je zanj že kazalo, da se bo porazdelilo, je ponovno padlo nanjo. Prenašala ga je v hrabro, kot ga le zna prenašati žena, ki je že marsikakaj skušila v svojem življenju. Vaščani in sosedje so je poznali prav po tem in po tem, kako je vse mimo prenašala. Bila je delovna, bila je mati in vzgojiteljica družine, ki je dala pet partizanov. Čeprav ji kmečka preproščina ni dala širšega obzorja, ji je dala sposobnost živeti in preživeti tudi težke čase in številno družino.

S tem pa je dala družbi to, kar zna ceniti. Slava ji.

ES

ANTONIJE KEBER NI VEČ MED NAMI

Pred kratkim se je v Zadvoru množica domačinov in drugih občanov poslovila od blizu in daleč znane Antonije Keber, po domače Brajrarjeve mame.

Rodila se je 1. 1891 v Zadvoru na kmetiji (pol grunta), kjer je preživela vse življenje ter doživela in videla stvari in spremembe, ki jih je Zadvor doživljal skoro 90 let. Bila je živa pričevalka življenja in dela Zadvara od časov pred I. svetovno vojno do danes.

Leta 1918 se ji je rodil sin Stane in njemu je posvetila vso svojo skrb in brigo za boljše življenje. Razmere v stari Jugoslaviji pa ji niso dovoljevale, da bi se sin izšolal — za to ni bilo denarja. Ob vstopu v leta samostojnosti se je moral posvetiti delu, katerega je bilo tudi sicer težko dobiti. Napredni duh Zadvara pred vojno je tudi njega vsrkal vase in 1. 1940 je postal član KP. Pri Brajrarjevih je bila v letih 1938-40 javka in skladišče propagandne literature, ki jo je izdajal CK Slovenije. Stane pa je bil njegov kurir. Za to delo je vedela tudi mama in čeprav je bilo nevarno, sinu tega dela ni preprečevala.

Ob razpadu stare Jugoslavije se je v skednju tedanje Brajrarjeve kmetije znašlo marsikatero orožje, ki se je z njim kasneje oborožil marsikateri borec Molniške čete in II. grupe odredov. Znana hujka na sobodaše zadvorske Svobode 12. julija 1941 sina Staneta ni presenetila in že naslednji dan je postal borec Molniške čete ter istočasno eden prvih slovenskih partizanov.

Odhod sina v gozdove Brajrarjeve mame ni strl, postavil pa je pred njo skrb, ki jih je doživljala, ko so se bile buke na Pugledu in na Jancah, v katerih je sodeloval

njen sin. Vsi se dobro spominjajo predvsem buke na Jancah in njene skrbi za sina pa tolažilnih besed sosedov, ki so vse tri dni hodili k njej in ji vlivali upanje, da sin ne bo padel. Aretacije ob Roški ofenzivi so ji vzele tudi brata, ki je naslednje leto umrl na Rabu. Tako je sama ostala na kmetiji s svojimi brigami za obstoj s strahom pred belo gardo in z mislimi na sina.

Svoboda ji je prinesla veliko in čeprav zadržana, ni mogla skriti solza, ko se je vrnil sin kot junak in oficir — partizan. Skramnost je bila njena odlika, prav tako pa tudi red in čistoča, ki pred vojno ni bila ravno največja odlika kmečkih hiš. V spominu pa bo Brajrarjeva mama ostala predvsem mladeži sosedov, saj so venomer polnili njeno hišo in ji krajšali samoto. Okoliški mladeži brez Brajrarjeve mame ne bi bilo mladosti, saj nam je dopuščala vse, tudi tisto, kar doma nismo smeli počenjati. Zato nam bo ostala v spominu takšna, kot je bila, skromna, delovna, materinska do vseh in mati partizana. Slava ji. EDVARD SVETEK

● ZA 40-LETNICO VSTAJE JUGOSLOVANSKIH NARODOV SE NAM OBETA

NOV ZBORNIK

Na več pobud in glede na veliko povpraševanje po prvem zborniku iz 1. 1965, ki je že zdavnaj pošel, se je pred dnevi sestel uredniški odbor, ki ga je na svoji zadnji seji imenovalo predsedstvo OK SZDL. Iz svoje srede je izbral za predsednika Poldeta Mačka, za namestnika pa Marjana Moškriča. Strokovno tehnično vodstvo je prevzela Tatjana Klepac, sedež uredniškega odbora pa je pri občinskem odboru ZZB NOV Ob Ljubljani 42.

Novi zbornik naj bi do neke mere pomenil ponatis prvega zbornika pa razširitev in izpopolnitev na tistih področjih delovanja in občine, ki prej niso dobila dovolj ustreznega mesta. Gradiva je že zdaj pravzaprav dovolj, a treba ga je obdelati in mu dodati tisto žlahtnost, ki mu gre. Šlo bo torej za dokumentiran prikaz vsega tistega, kar se je v predvojnem delavskem gibanju in med revolucijo ter NOB dogajalo v naši občini.

Člani uredniškega odbora se seveda zavedajo, da bi pri takem delu naglica lahko le škodovala, storili pa bodo vse, da bi bil čisto pisni končan vsaj do jeseni prihodnjega leta. Tako bi dala naša občina dostojen prispevek k 40. obletnici vstaje jugoslovanskih narodov in narodnosti. Če se bo med delom pokazalo, bodo po-

samezna področja (npr. vidni naši revolucionarji, padli borci ter žrtve zaporov in taborišč, spomeniki in obeležja revolucije ipd.) pripravljena tudi za izdajo v separatih.

Aktiv medvojnih aktivistov OF je pripravljen kar najaktivnejše sodelovati pri uresničitvi teh zamisli, posamezne delovne skupine pa se bodo po potrebi vključevale v ta prizadevanja.

Zaradi take širine priprav pa uredniški odbor že zdaj vabi k sodelovanju vse, ki bi lahko kakorkoli prispevali, da bo novi zbornik kar najbolje uspel. Oglasite se lahko osebno, po telefonu (št. 43-035) ali pisno na naslov: Občinski odbor ZZB NOV Ljubljana Moste-Polje — zgodovinska komisija, Ob Ljubljani 42.

AM

Odhajamo, da se bomo vračali (Foto: Dušan Gerlica)

Urh je obnovljen

Skoz utrjeno listje bogatih jesenskih barv se v večernem drevoredu luči lesketajo sence. Strmi stožci žarometov razbijajo temo grobnice na Urhu, da bi se z zadnjo svetilko potopili v jezerce vode mučenške liše. Prve novembrske snežinke že tkejo belo odejo, le cerkveni zvonik moli svoj vrh med gole topole. Tišino motijo le stroji, ki so se zagrizli v cerkvene zidove, da bi se obnovljena muzejska zbirka v novi luči še globlje zarezala v srca vse pogostejših obiskovalcev.

Občinska skupščina je pred štirimi leti sprejela program za obnovo spomeniškega kompleksa na Urhu, za kar je združila sredstva s sredstvi proračuna mesta Ljubljana, ljubljanske in republiške kulture skupnosti. Obnovljeno gospodarsko poslopje, vodni rezervat, obnovljena mučilnica, streha in fasada cerkvenega objekta z zaščitenimi strešnimi linami, kabelska povezava gospodarskega poslopja, cerkve in grobnice do lipe, zunanja in notranja razsvetljava cerkvenega objekta — vse to so opravljena dela v približni vrednosti pet milijonov dinarjev. Z naročeno

notranjo muzejsko opremo in prometno ureditvijo pomenijo zaključek obnove spomeniškega kompleksa. Tako je praktično zaključena obsežna akcija, ki je istočasno odraz in zrcalo zavesti, spoštovanja in temelj bodočega razvoja.

Obnovljeni spomeniški kompleks so prevzeli v skrbništvo pet delovnih organizacij, občinska komunalna in kulturna skupnost ter krajevna skupnost Zadvor. Tako se akcije za sanacijo povezujejo s hotenji ohraniti spomeniški kompleks in razširiti njegove dimenzije v slovenskem in jugoslovanskem prostoru.

JANEZ LAH

PISMA BRALCEV

SPOŠTOVANI!

V vsakdanjem življenju se pojavljajo problemi, ki bi se jih dalo z medsebojno pomočjo občanov olajšati ali celo odpraviti. Na primer prometni znaki. Večkrat sem bila na cesti priča, da starši niso znali otrokom razložiti pomena posameznega prometnega znaka. Na kartončkih kolektarjev pa bi lahko na hrbtni strani natisnili prometne znake in navedli njih pomen.

Ali pa: V sedanjih mesni krizi bi prav prišel kak primeren recept. Npr. za polpete: 20 dkg zmeltega mesa, 5 do 10 dkg ne prekisle skute, rezino kruha, jajce, dva stroka česna, malo čebulo in vejico zelenega peteršilja. Vse to skupaj zmeljemo (razen kruha) ali sesekljamo. Dodamo še malo popra in salimo. V vodi razmočimo in nato stisnemo kruh, ga prinesešmo vsemu prejšnjemu ter oblikujemo polpete. Spememo jih na vroči maslo. Skuta je enakovredna mesu.

Tudi pri jajcih lahko štedimo. K polpetam npr. damo samo beljake, rumenjake pa uporabimo za kreme in šodoje.

Jabolčni olupki osvežijo zrak, če jih na plastičnem krožniku damo na radiator ali na omaro, kjer lahko ostanejo dan-dva, dokler izhlapevajo prijeten vonj.

Morda si lahko tudi prek časopisov pomagamo drug drugemu. Tovariško pozdravljam!

PAVLA KOKOT

Spoštovana tovarišica!

Pozdravljamo vašo spodbudo. Tovariška roka je vrednota, ki mora dobiti vedno večjo težo v našem vsakdanu. Dovolite pa misel: za različne smeri človeškega delovanja imamo tudi različna namenska glasila. Usmeritev naše skupnosti poznate in vas prosimo, da se naprej tako vključujete vanjo. Pa na svidenje.

UREDNIŠTVO

● ČLANI KOMISIJE ZA OBVEŠČANJE PRI OSS DOBILI

PRIZNANJE

Na nedavnem posvetu urednikov tovarniških glasil v Krškem je odbor za obveščanje pri RS ZSS izrazil posebno priznanje za uspehe pri akciji Tisoč delavcev — sodelavcev šestim občinskim komisijam za obveščanje, med njimi tudi komisiji pri sindikalnem svetu naše občine. S tem je dobilo priznanje tudi večletno dosedanje delo aktivna novinarjev v ozidih, s katerimi komisija vsestransko in tesno sodeluje.

Čestitamo!

● MEDVOJNI KOMUNISTI PRIPOVEDUJEJO

Izkušnje in znanje posredovati mladim

Milana Zabukovca-Miloša, narodnega heroja in prvoborca, so že večkrat spraševali, kako je preživel vojna leta in kateri dogodivljaji so se mu takrat najbolj vtisnili v spomin. Zlasti veliko pa je bilo zapisanega o njem in njegovem delu, tako med vojno kot po osvoboditvi, potem ko je bila leta 1976 enota teritorialne obrambe, ki ji je poveljeval, pohvaljena od zveznega sekretarja za ljudsko obrambo armadnega generala Nikole Ljubičiča. Obenem pa je prav to enoto še istega leta republiški štab za teritorialno obrambo razglasil za najboljšo. Milan Zabukovec je v znamenje priznanja prejel plaketo jugoslovanske ljudske armade.

Takrat so ga novinarji zasuli z vprašanji, zato se je Milan Zabukovec ob našem obisku nasmehnil in rekel: »Dogodkov je res veliko, toda vsi so že zapisani. Prav zadnjič sem jih zbral skupaj«. In pokaže na Našo obrambo, Pionirski list, razgrne po mizi Našo skupnost iz leta 1975.

spregovoril o težkih trenutkih partizanstva, o stiskah, tovarištvu, pohodih...

Milan Zabukovec-Miloš je bil partizan v Mokriški četi, nato je za nekaj časa izgubil stik s tovariši in deloval na terenu, dokler se ni

Milan Zabukovec-Miloš

januarja 1942 ponovno pridružil partizanom na Pugledu. Nato se je bojeval v II. grupi odreda, od koder je odšel v zaščitno četo glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet. Na predlog tovariša Leskoviška je bil oktobra 1942 na Rogu, takoj po končani roški ofenzivi, sprejet v komunistično partijo. Bil je spremljevalec Edvarda Kardelja, Borisa Kidriča, Ivana Mačka-Matije, Franca Leskoviška-Luke in drugih.

Milan Zabukovec-Miloš danes svoje bogato vojaško znanje in izkušnje posreduje mladim v teritorialni obrambi.

Besedilo in slika: DARJA JUVAN

● ŠOLSTVO ● ŠOLSTVO ●

● MOŠČANSKA GIMNAZIJA

Medicinska usmeritev

Pred nami je predlog mreže usmerjenega izobraževanja v Ljubljani in Sloveniji. Iskanje najkvalitetnejših povezav in potreb izvajalcev ter uporabnikov naj bi bilo s predlagano mrežo končano. V oči bodo le bela lisa za prostori moščanske gimnazije. Zakaj? Od telesnokulturne usmeritve, ki je danes nezasedimo med programskimi storitvami, prek kemijske, elektrotehniške in medicinske do bele lise so bili dosedanj predlogi. Nevzdržnost pogostih menjav je zahtevala končno opredelitev. Predloga kemijske usmeritve, ki je bil glede na načrtovani industrijski razvoj utemeljen, trenutno ni mogoče uresničiti, ker bi morali v opremo kabinetnih učilnic vložiti precejšnja sredstva ob že opremljenih učilnicah v sedanji šoli na Aškercevi cesti. Medicinsko usmeritev, ki so zanj v neposredni bližini delovne organizacije s področja osnovnega zdravstvenega varstva in bolnišničnega zdravstvenega varstva, naj bi glede na pogovore letos spomladi

realizirali v novozgrajenem medicinskem centru ob novem dijaškem domu za učence sedanje šole za medicinske sestre. Elektrotehniška usmeritev za poklic energetika (jaki fok) nima nikakršne povezave z ozni na našem območju in smo zato predlog zavrnili. Ob vseh razmišljanjih in usklajevanjih naj bi končno v prostorih moščanske gimnazije oblikovali medicinsko usmeritev, ker novogradnje šolskega medicinskega centra — kljub že izvedenim pripravam glede na omejitve investicij v bodočem srednjeročnem obdobju ne bo.

Tako je treba vpisati v belo liso medicinsko usmeritev, ki pomeni realizacijo izobraževanja za delo, v neposredni povezanosti z izobraževanjem na visoki stopnji. Razmisliti velja le še o naši dolgoročni perspektivi, za katero pa kaže, da jo moramo iskati v kemijski usmeritvi in jo združiti s papiro in grafično usmeritvijo Šolskega centra tiska in papirja.

JANEZ LAH